

Kolosi Tere

Poolnoŋ Kolosi yoŋoo Tere ano.

Jeŋ-asa-asari

Kolosi ii Eisia prowinswaa taonja moŋ. Ii Efesus sitiwaa weeŋ koukoutanoŋ baageŋ eja. Poolnoŋ Kolosi kamban moŋgeŋ mende kenoto, Eisiawaa siti somata Efesus kanon gbani karoon Buŋa gawon meŋ Kolosi yoŋooŋ kaanjadeen majakaka moma laligoro. Kanageŋ Kolosi tosanon uugia meleengi (1.7; Apo 19.10). Poolnoŋ Room sitiwaa kapuare mirinoŋ raro neŋata Epafras iinoŋ Kolosi uumeleen tuumbaa buju qaaya meŋ iwaanon karo. (1.7-8) Sundugia tosaanja ii awaa koloogito, Kolosi kanon boi takapolakaya kaanjadeen laligogi.

Boi yoŋonon ejemba kokaen kuma soon onoma laligogi: “Uumeleen kanageso ononon Anutu waeya mewombaa kana qaa kania kania ii saanon otaawu. Ononon saanon uugia meŋ kamaan selegia qeŋ siimbobolo mobu.” (2.16, 20-21, 23) Toroqen kokaen jeŋ koton ononŋi, “Momalaarigiawo ononon mono simin kuma gajoba waegia meŋ laligowu.” (2.18) Jiisas kaanagadeen meŋ kamaan muŋ kokaen jeŋi, “Ii Anutuwaa Meria qaagoto, gajoba waŋa moŋ.” Kaen jeŋ kokaen toroqegi, “Nonoo qaanana otaawuti, iyoŋonon mono momo aasangoya qaita moŋ mokoloowuya.”

Kawaajon Poolnoŋ Tere koi onon Kolosi uumeleen tuun kokaen kuma onono, “Iwoi kuuya mono Jiisaswaa baatanon ero iinoŋ Anutu hona toon koloon (1.15-17) uumeleen tuun ananaa Waŋnanaga laligoja.” (1.18) Toroqen qaa kokaen qendeema onono, “Kraist Jiisas moma laarigi iinoŋ Anutuwaa momo ano momakoto aasangoya saanon qendeema onombaa. Anutuwaa momoya ii momo tosia kuuya uugun qaita moŋ koloaja.” (2.2-3, 9-10) Poolnoŋ kaanagadeen uumeleen ejemba laaligogiaa jeŋkoto qaa tosaanja onon ano Kolosi keno. (3.1–4.1)

Buk kokawaa bakaya waŋa 4 ii kokaen:

Qaa mutuya 1.1-8

Kraistwaa laaligoya ano gawonja 1.9–2.19

Kraistwo laaligo gbilia 2.20–4.6

Terewaa qaa kota waŋa 4.7-18

1 ¹ Anutunonj Pool nii wasinj nono jetaa so Kraist Jiisaswaa aposol koloojen. Uumeleenj alanana Timoti iinonj niwo rajo.

² Oo uumeleenj alaurunana soraaya Kolosi taononj laligonj Kraistwo gokotaagi momalaarigianonj mende sologoro zenj nanjuti, niinonj onjowo qaa aminj mobombaajonj tere koi oojen. Anutu Manjnananonj mono kalenjmorianj onjono luaenonj laligowu.

Onjoojonj Anutu mepeseenj qama koolinjkejonj.

³⁻⁴ Onj Kraist Jiisas pondanj moma laarinj ejemba soraaya kuuya uu wombogianonj jopagonj onjmakejuti, iikawaa buju qaaya jegi moninj. Kawaajonj onjoojonj qama koolinjkejonji, iikanonj mono kambanj so Anutu, Pojnana Jiisas Kraistwaa Manja mepeseenjkejonj. ⁵ Oligaa Bunawaa qaa onjanonj wala onjooononj karo jegi jejeromonjromonanaa kania moma moma asaridaborogi. Moma asarinj Anutunonj onjoojonj iwoi ano Siwe gomanonj ozonj esujnonj eji, onjoo ii bunja qenj aowombaajonj mamboma jejeromonjromonj amakeju. Jejeromonjromonj kanonj nemuj koma onjono afaanjonj Anutu moma laarinj uugianonj jopagonj aonj laligojuti, mono iikawaajonj mepeseenj munjkejonj.

⁶ Oligaa Bunja qaa iikanonj seinj gomaña gomaña sokoma hoñawo koloonj somariinjkeja. Kawaa so onjooononj karo onjoo Anutuwaa kalenjmorianjaa kania hoña ii moma moma asarigi. Ii waladeenj moma asarigiti, weenj iikanonjadeenj kanainj onjoo batugianonj kaanjadeenj hoñawo koloonj kotuegonj onjmakeja. ⁷ Wombo neñanana Epafras iinonj Kolosi onjoojonj Oligaa Bunja ii kuma onjono mogi. Epafras iinonj nonoo kitinana nama Kraistwaa gawonja pondanj kaparanj koma menjkeja. ⁸ Uña Toroyanonj sololoonj onjono jopagonj aonjkejuti, Epafrasnonj onjoo kaniagia kaenj iima ninijoro moninj.

⁹ Kawaajonj buju qaa ii moninji, nonononj kaanagadeenj kambanj iikanonjadeenj kanainj onjoojonj Anutu qama koolinj laligonj koujonj. Onjono Anutuwaa uusiiña moma yagogi momo iikanonj uugia saa qewaatiwaaonj welema munjkejonj. Iikanonj saa qenj onjono Uña Toroyanonj mono sololoonj momo onjmakebaa. Iikaaña kanonj mono saanonj Anutuwaa siinja kuuya dindinjagadeenj moma kotonj laligowuya.

¹⁰ Onjoojonj kokaenj qama koolinjkejonj: Momakooto kanonj nemuj koma onjono saanonj laaligogia Pombaa jaanonj sokombaatiwaa so laligowu. Uusiiña ejiwaa so nanamemenggia kuuya ama menj laligowu. Kaenj saanonj gawonj awaa kania kania pondanj megij kawaa hoña koloonjkeba. Momakootogia kaenj koma gbiligi saanonj kotiinjkebu ano Anutuwaa kania toroqenj moma sororogonj laligowu.

¹¹ Anutuwaa ku-usuña ii akadamuyawo. Iikawaa so iyaña esujmumuya kuuya togonj onjono turuj menj kotiinj onjmakebaatiwaaonj

^a 1.7 Kol 4.12; Flm 23

qama koolinkejorj. Anutunorj kaerj menj kotiin orjono saanon kotiin kambaj so kaparanj koma uubonjonorj nama lombo moma mokosingorj aisoorj laligowu. ¹² Aisoorj laligorj Mangiaa dangisej jerj laligowutiwaajorj qama koolinkejorj. Manjananonj alauruta soraaya ananaajorj iwoi oyamboyanjawo arengorj ano asamararanjaa uutanorj eja. Iinorj orjo kaanagadeerj menj letoma orjono iwoi oyamboyanjawo ii buja qerj aowutiwaa so koloorj.

¹³ Pangamanorj galej koma nononoti, Manjananonj iikanorja metogorj nunuama kanj wombo Meriaa bentotorj uutanorj nonoma nonoono. ¹⁴^bMeria iinorj downana menj singisongonana songbama mesaowaatiwaajorj momakeja. Kawaajorj dangisej jerj munkejorj. Qaa ii orjanorj.

Kraistnorj iwoi kuuyaa kania ano waŋa koloorja.

¹⁵ Kraistnorj Anutu mende ii-iita iwaa uŋauŋaya koloorja. Monowaa monoyanonj laaligo kuuya mende kolooro Kraistnorj mono waladeerj Manjawo eja waj koloorj laligoro. Kaerj laligorj Manja Anutu ilaerj muro ilawoila kuuya mokoloorj orjoni koloogi.

¹⁶ Merianorj Anutu ilaerj muro ilawoila kuuya mokoloorj orjoni. Iwoi tosaŋa Siwe gomambaa jakeya jakeya kanorj egi mende injiimakejorji ano iwoi tosaŋa namonorj egi injiimakejorji, ii Kraistnorj jero letorji. Iwoi kuuya ii galej koma orjombutiwaajorj uŋa kawali (ome) galeja galeja mokoloorj orjono Siwe namo batugaranonj jinjarorjngianorj nama jenjkootogia amakeju. Yorjoo newogianorj porj qerewerja jawingia uuta ano kamakamaata ii kuurj orjono jakegianorj ku-usungiwawo nama tosaŋa porj kaŋa galej koma orjomakeju. Merianorj iwoi kuuya koloowaatiwaa bemunjaleya koloorota Anutunorj uŋa (ome) mokoloorj orjonoti, ii Kraist mepeseegi akadamyawo koloorjkebaatiwaajorj kuurj orjonota rajua.

¹⁷ Kraistnorj waladeerj laligororo ilawoila kuuya ii iwaa gematanorj koloogi. Iinorj mono iwoi kuuya mindirin nemurj koma orjono metulorjorj iwaanorj riirj rindorjorj nanju. ¹⁸^cKraistnorj bemunjalenana koloorja. Ilawoila kuuya anana hororj nonoma waŋnana koloorj laligowaatiwaajorj koomunorjga waaro. Komugiti, iyorjoo batugianorjga iinorj wala jota menj gbilij waaro. Kaerj jotamemenana mutuya kolooro anana kanageso walagaa zioz gbilia koloorj nanjorj. Kawaajorj uuwaa, sele busuwaa, iwoi kuuyaa waŋnana kolooro uumeleerj kanageso anana iwaa sele busuya kuuya koloorjorj.

¹⁹ Anutunorj Meria aŋaa so korondorj kinerj laligowaatiwaajorj modabororo sokono. Kawaajorj iyanjaa momoya ano akadamu iwoiya kuuya ii korebore Kraistwo qokotaerj nanjiwaajorj keraqeeŋgo moma

^b 1.14 Ef 1.7 ^c 1.18 Ef 1.22-23

laligoja. ²⁰ Ilawoila kuuya namonon ano sombinon Anutuwo kazi amakejuti, ii Anutunon kuuya tawagia meŋ uŋuano iyaŋawo qokotaan uumotoonŋo ambutiwaajon moma kokaen jeŋ tegoro sokono, “Mono neenaa Meranaga wasiwe kemeŋ maripoonon komuŋ saya maama luae nemuŋ kono koloowaa.”

²¹ Ono kaanagadeen wala nanamemeŋgia bologa erotiwaajon ama uugianon Anutuwo uumotoonŋo mende ama kere moma muŋ sigenŋsigen laligogi. ²² Wala kaen laligogito, kambaŋ kokaamba Anutunon aŋawo uumotoonŋo ama nambutiwaajon Meria wasiro balon sele busuwo komuŋ koma konjoratin onono. Kaen naŋgi qewomewolonŋia songbano laligogi uŋuama iyaŋaa jaanon soraaya koposogiaa qaaya qaa onoono keubutiwaajon mamboma jejeromonromon amakeju.

²³ Jejeromonromon amakejuto, laligon waŋsaŋwaŋsaŋ qeŋ kamaan uŋuwabotiwaajon mono Kraist pondan moma laarin nambu. Anutunon Oligaa Buŋaya iikanon tando kuuroti, onŋ iikawaa qaaya mogi. Uugianon iikanon naŋgon rindaŋgon nama kotiin laligowuti een, mono oyaŋboyaŋ koloowu. Nono Oligaa Buŋaya ii jeŋ seiŋkejon. Anutunon ejemba mokolon onono Siwe baatanon laligon kenjuti, iyonoo batugianon ii liligon jeŋ asarin laligojon. Pool niinon kaanagadeen Oligaa Buŋawaa gawonja ii meŋ laligojeŋ. Kiaŋ.

Poolnon zioz tuumbaa gawon nomaen meŋ laligoro?

²⁴ Kraistwaa sele busuya kuuya ii uumeleen kanageso anono koloonon. Kraistnon ananaajon ama konajilin moro kitia en uumeleen kanageso qanananon umakeja. Niinon Kraistwaa sele busuya ilaan onomambaajon ama sele busunanon konajilin kitia ii meŋ moma laligonkejeŋ. Kaen koloon nono onoonon ama siimbobolo moma laligoweti, iikawaajon kambaŋ kokaamba aisoonkejeŋ.

²⁵ Anutunon kuun nono uumeleen kanagesoya kanagesoya welen qeŋ onoma gawon meŋ laligojeŋ. Anutunon kalenmoriaŋa ejemba mendeema nonomambaa areŋa anoti, iikawaa so Buŋa qaaya jeŋ seidaboromanatiwaajon jero. Ononon qeaŋgon kotiiwutiwaa gawon ii nono. ²⁶ Anutunon Buŋa qaa ii monowaa monoyanonga mesanŋoro ejemba qeŋ seiŋ ama komugi gbiliurugia waama kaanagadeen komugi kaandeen kaan ama laligon kouma tompin laligogi. Kaen laligogi qaa ii kambaŋa kambaŋa aasaŋgoyanon eroto, kambaŋ kokaamba kanagesoya kanagesoya soraaya anana ninisaama jero mojon.

²⁷ Anutunon kalenmoriaŋaa areŋa kokaen jeŋ anota eja, “Niinon qaana aasaŋgoya ii neenaa kanagesouruna onŋ inisaama inijowe mobutiwaajon mojeŋ. Yononon ii moma yagon kema jeŋ seiŋ Buŋana aasaŋgoyaa

^d 1.20 Ef 2.16

akadamuyanonj mono waba kantria kantria yonoo batugianonj somariinj qaqabunayawo koloowaa.” Qaa kota aasangoya ii kokaen: Kraistnonj onoo uugianonj laligoji eenj, mono asamararanonj keubombaa jejeromonjromonj ama onjmakebaa.

²⁸Anana Anutuwaa arenj iikawaa so Kraistwaa kania ejemba kuuya onjoojonj jenj asariinj laligojonj. Yonjononj kuuya Kraistwo qokotaanj nama kotiinj akadamugiawo koloowutiwaajonj kuma onjmakejonj. Kaenj unjaninj Anutuwaa jaasewananonj keubutiwaajonj mojonj. Kawaajonj momakootonana kuuya menj kululuunj qambanjmambanj qaaya qaaya onjmakejonj. ²⁹Niinonj iikawaajonj aonj oronjkejenj. Kraistnonj ku-usunjaa qaganonj sololoonj inaanj nomakeji, niinonj mono iikawaa so manja qenj laligonjkejenj. Kianj.

Poolnonj Kolosi yonjoojonj majakaka moro.

2 ¹Niinonj Kolosi onjoojonj ama manja qenj laligojenj. Kaenagadeenj Laodisia sitinonj laligojuti ano uumeleenj alauruna tosonianonj noo jaasewana mende iigiti, mono kuuya yonjoojonj qama koolinj mamaga aonj oronjkejenj. Niinonj onj iikawaa kania mobutiwaajonj mojenj.

²Kokaenj qama koolinjkejenj: Anutu, gii mono uugia nanjonj onjona ororonj somonjonj jopagonj aonj motoonj uuwaa akadamugia kuuya mokoloowu. Ii mokoloonj saanonj kotiinj iwoi kuuya moma kotodaborowuya. Kaenj ama saanonj Anutuwaa Bunja aasangoya, Kraistwaa kania ii kuuya moma asaridaborowuya. ³Anutononj momoya ano momakootoya ii kuuya Kraistwaanonj ama mesanjonjgorota eja. Anutuwaanonj momakootoyaa kowia ii maa suanj kaanja kowi aasangoyanonj ero Kraistnonj iikawaa kiiya meria kolooja. Kraistwaa jeta tenj koma iikaananonj saanonj momakootoya ii mokoloowonja.

⁴Monjonj mondokondoronj ama qaa kele jenj uugia kuunj tiligonj onjombabotiwaajonj Kraistwaa qaa ii jejenj. ⁵Selenonj onjowo motoonj mende laligojento, unja kokoosonanonj mono onjowo nanja. Onj kotiinj Kraist moma laarinj qaaya tenj koma batugianonj arenjgiaa so bonjonj laligojuti, onjoojonj kaenj moma romonjonj aisoonjkejenj. Kianj.

Balombaa momoyanonj somonjonj onjombabotiwaa galenj meme qaa

⁶Kawaajonj onj Kraist Jiisas menj anjaligi Pongia koloonj nanji, mono iwo qokotaanjkejutiwaa so nanamemenjgia ama menj laligowu. ⁷Qaa kuma onjongiti, iikawaa so mono kosogia Kraistwaanonj mondonjonj iwo qokotaanj nama uugia nanjonj aonj momalaariwaa esunjmumuya toroqenj mokoloonj laligowu. Dangunjenjgia mono apu sasagonj kamaanjkejiwaa so jenj mepeseenj laligowu.

⁸Ambosakonj yonjononj balombaa momakooto kuma onjonjgi kana walaga mokoloonj tosonianonj ii otaanjkeju. Kaenagadeenj benj kawali galenj

sombij namo batugaranoj laligonj yoroo ilawoilagara kuuya galej koma ojomakejuti, tosianoj Kraist uuguj iyonoonoj qokotaaj qaa kuma ojomakeju. Kaerj amakejuti, iyonoononga mojnnoj ojoma tiliqili omaya kawaa kasianoj somonjon ojono kamaaj boi iyonoo buja koloowubo.

⁹Anutuwaa momoya ano akadamu iwoiya kuuya ii korebore Kraistwaanonj ero balonj sele busu menj asugiro. Kawaajonj boi takapolakaya kaaja yonoojonj mono galej menj aonj laligowu. ¹⁰Kraistnonj uja kawali galej ano ponj qerewenja ano jawij kuuya yonoo wangia koloaja. Kraistwo qokotaagi iinonj Anutuwaa momoya ano akadamu iwoiya kuuya ii saanonj sogianonj ojono laligojuya.

¹¹Kaerj laligonj Kraistwo qokotaagi iinonj aiweseya honja ii onoononj kaanagadeenj kotonj ojono laligoju. Aiwese ii borononj selenananonj kotonkejutiwaa so qaagoto, Kraistnonj sele kotokoto qaita monj ama ononoti, ii kokaerj: Iinonj selewaa nanamemenj wala-ganonj galej koma onombabotiwaajonj mono siingia kombombaaja bologa ii somongoro laligoju. ¹²^eKraistwaa qamoya rojnnoj anjiti, onoo uu walaganonj mono iikaaja tanitani komuj oomulu iikanonj koomu rojnnoj kemero. Kaerj kemeroto, Anutunonj Kraist menj gbiliro koomunonja waaroti, iwaa ku-usujanonj mono onjo kaanja-deenj inaanj oomulu iikanonj nemuj koma onono gbiligi. Onjo Anutuwaa ku-usuja ii menj analj moma laarinj mugitiwaajonj ama Kraistwaa koorononj gbilij kotij laligoju.

¹³^fWala mojnnoj onoo siingia kombombaaja bologa ii mende somongoro uugia walaganonj galej koma onono laligogi. Singisonjo anjitiwaajonj ama uu koomuya laligogito, Kraistwo qokotaagi Anutunonj iwaa koorononj menj gbilij onono. Singisonjonana mono kuuya songbandabororo kotij laligojonj. ¹⁴^gKilejanana ano iikawaa ironja jenkootoya ii Siwe gomanonj lopo terenonj oogita ero. Kraistnonj loponana ii korebore kotonj qewagoro. Lopo iikanonj Anutuwo nama gemanananonj qerj tuarenjenj ama nonoma eroti, iinonj ii kotogonj maripoononj kosigoro tegoro.

¹⁵Maripoononj komuj benj kawali galej ano uja ponj qerewenja namo sombij batugaranoj ilawoila kuuya galej komakejuti, Kraistnonj iyonoo ku-usungia ii lua jangbenj jeta kaaja qewagonj riligonj rijongodabororo. Kaerj ama kaziuruta kasanonj gbadoonj ojoma gamu qerj onono. Kaerj ama unjuama otokorianj maama renduj hororo qenjaaroyanonj kagi haamo ama ononotiwaa kania ii asuganonj asugiro iigi.

¹⁶^hKraistnonj haamo ama ononoti, iikawaajonj onjo mono Kraistwo nama qaqabunjabunagiawo satiij laligowu. Kaerj laligogi onjo batugianonj mojnnoj naa nene apuga onj nenkejuti, iikawaa songoya eerj ama jenj kotonj onombabo. Gbani so kendonj kowoga monj ano koinj

^e 2.12 Room 6.4 ^f 2.13 Ef 2.1-5 ^g 2.14 Ef 2.15 ^h 2.16 Room 14.1-6

so koinj dologa koujiwaa korisoroya ii amakeju me qaago, iikawaajon eej jej bolinj oᅇombubo. Sabat kendonj ii Sondameraanonj me ween moᅇnonj ramakejuti, iikawaajon eej wambusoᅇngianonj qeᅇ jej oᅇombubotiwaajonj mono galengia meᅇ aonj laligowu. ¹⁷Songo kaanja kawaajonj mono geja mende ambu. Iwoi ii sareyagadeeᅇ kolooju. Eja oᅇananonj dodowiro uᅇaunᅇayanonj wala kankeji, iikawaa so honja ii Kraist. Nene songo ano kendonj rarawaa qaaya ii Kraistwaa sareya kolooᅇ kamaanᅇqeqeta kolooja. Kraistnonj mono asugiroto, oᅇo kileᅇj kema kana sareya walaganonj eej qokotaan laligowubo.

¹⁸Tosia oᅇnonj siingianonj kokaen amakeju: Oᅇoanᅇgiaa uugia meᅇ kamaan ama Siwe gajoba waegia meᅇ beᅇj kaanja mepeseeᅇ oᅇomakeju. Kaanᅇagadeeᅇ jaagia meleeno uᅇaunᅇagia iima iikawaajonj sewanᅇkiki amakeju. Kaen oᅇoanᅇgiaa namowaa momoyanonj kuᅇj oᅇono selegia eej totoonj meᅇj uma selememe amakeju. Yoᅇoonoᅇga moᅇnonj tiligoᅇj oᅇoma Kraistwaanonᅇa utuᅇj oᅇombabo. Kaen ano oᅇo momalaariwaa kuononj haamo mende ama tawagia mende mewubo. Kawaajonj mono galengia meᅇ aonj laligowu. ¹⁹Yoᅇnonj Kraist wanᅇnana kolooji, iwo nananᅇgia ii mesaonj lan laligoju. Kraistnonj wanᅇnana kolooᅇj iyanᅇaa sele busuya kuuya anana galeᅇj koma nonono saanonj qokotaan aonj laligojor. Sii toroqeqeya ano tokotokoya iikanonj mono sele busuyaa dondomoᅇuruta mindirin somoᅇgoᅇj nonoᅇgi metulanᅇgoᅇj motooᅇgo kolooᅇj. Kaen kolooᅇj Anutunonj nemuᅇj koma nonomakejiwaa so somariij kotiiᅇkejor.

Kraistwo nanᅇgi namowaa momoyanonj galen koma oᅇombabo.

²⁰Oᅇo Kraistwaanonj qokotaagi uu walagagianonj komuro beᅇj kawali galen yoᅇoo kasa gbadonᅇga loloogi. Yoᅇnonj namo sombiᅇj batugaranonj laligoᅇj iwoigara kuuya galen koma oᅇomakejuto, oᅇo mende galen koma oᅇomakeju. Kawaajonj boi takapolakaya kaanjanonj jeᅇkooto lan ama oᅇomakejuti, ii mono naambaajonj eej otaanᅇkeju? Siwewaa buᅇa koloojuto, kileᅇj namowaa qaaya otaagi sisau kolooᅇkeja.

²¹Songoᅇgia kokaen amakeju, “Ii mende gajugoᅇj mewa. Moᅇj ii mende kisiriiwa. Iwoi ii mende oosiriwa.” ²²Baloᅇj eᅇmbanonj iyanᅇgiaa wanᅇgianonj kaen jej kotonj tosaanᅇa kuma oᅇomakejuto, Anutunonj kaanᅇa qaago. Anutunonj iwoi kuuya ii ama mewoᅇatiwaajonj ama jero meᅇj neniᅇj qaombutiwaajonj ano eju. Ii balombaa iwoi tatawaga.

²³Ii kileᅇj tosonianonj beᅇj kawali galen ano gajoba waegia meᅇj beᅇj kaanᅇa mepeseeᅇj oᅇombutiwaajonj kaparanᅇ komakeju. Ii kaparanᅇ koma “Ananaa uunana meᅇj kamaan anjon,” jej iikanonj mondonj selewaa siingia kombombanᅇa bologanonj galen koma oᅇombabotiwaajonj songoya songoya ama selegia qeᅇj sembeᅇj aonj aonᅇkeju. Kaen ama jeᅇkootogia

¹ 2.19 Ef 4.16

amakejuti, ii momakooto qaganonj aambaa tani kolooro mamaganonj siligia ii iima mogi umakeja. Umakejato, ii kilenj kaenj selewaa siingia kombombaņa bologa anjonj kombombaajonj amamaanj ii lanj otaanjkeju. Kawaajonj jenkooto qaagia iikanonj mono iwoi omaya tootoonj kolooja. Kiaj.

Kraistnonj laaligo gbilianonj laligowombaa esuņa nonomakeja.

3 ¹Kraistnonj eukanonj uma Anutuwa a boro dindinanonj jinjaronj jakeya mej qaqabuņayawo raja. Anutunonj Kraist mej gbilin muroti, iikawaa tani kaanagadeenj onjo mej gbilin onono koomuyanong a waama laligoju. Kawaajonj onjo Siwe gomanonj eu ilawoila eji, uugia mono iikanonj somonjonj laligowu.

²Balombaa ilawoila kanoņ qaagoto, eukanonj ilawoila eji, uugia mono iikanonj somonjonj kotiinj laligowu. ³Onjo uugia walaganonj komuro Anutuwaanonj duņgonj laligoju. Kaenj Anutuwa a onjonj kema laaligo kotigaa kania mokoloogi. Kraistnonj Siwe laaligo aasanjononj laligoji, onjo uulaaligogianonj mono iikawaa so aasanjononj eja. Kawaajonj uugia mono Kraistwo somonjonj laligowuya. ⁴Kraist laaligo kotigaa Tonananonj mombo karo asamararanonj asugiwaati, kambanj iikanonj onjo mono kaanagadeenj asugigi unjano iwo Anutuwa a asamararanonj keubu.

Uu walaga ano uu gbilia ii aworanjonj aojao.

⁵Balombaa siingia kombombaņa bologa kania kania ii uugianonj enj yayasesen mej onomakejuti, iyonoo wanjia mono kuuya rinjanodaborowu. Bao kasu kaan a serowilin ano qewolon anjonjorayawo ii mono gema qewu. Uuselewaa siin kombombaņa bologa ii mono mesaonj uugere bologa qowogogi bogowa. Iwoi menjo mewombaajonj mambanj koloonj koposonjonkejuti, iikanonj tando lopionj waegia mej mepeseen onjonjutiwaa tania kolooja. ⁶Ii anjitiwaaajonj ama Anutuwa a irinanonj soono ukazia qagianonj ano umakeja.

⁷Siingia kombombaņa bologa kaanjonj mono wala onjonjiaa laaligogia kaanagadeenj galenj kono kana bologa ii riin otaanj laligonkegi.

⁸Kaenj laligogito, kambanj kokaamba onjo kaanagadeenj iwoi iikaan a kuuya ii mono giligi kema: Uuduudu moma uugeregianonj juma onjooro uugianonj aonj uubooli mojuto, ii unjuma giligi kema. Kaanagadeenj uuqe qaa tokoronkota ano qaa anjonjorayawo jenj uugia menjerenjonjuti ii mono kuuya gema qen mesaowu. ⁹^kOnjo uu walaga ano iikawaa nanamemeņa anjonjora-yawo ii yakarinj qen komunj laligojuti eenj, qaa qolonmolonjgoya mono mende aminj mobu.

^j 3.1 Ond 110.1 ^k 3.9 Ef 4.22

¹⁰ ^lOŋo uu walaga kotogonj mombo letoma uu dologa mouma laligoju. Mokomokoloo Tonananonj iyaŋaa kania moma asariwombaa sareya anoti iinonj mono iikawaa so uu dologa ii letoma muro toroqenj koloŋaninŋeja. ¹¹ Kawaajonj anana Juuda me kantri tosiaa ejemba laligojonj, ii mono so motoonŋo koloojonj. Anutuwaa aiweseya selenananonj kotogi me qaago, ii kilej Anutuwaa jaanonj so motoonŋo koloojonj. Taonj ejemba momogiawo me qandaya (bus kanaka) laligonj iyaŋgiaa qaagianonj irikawaraka jenj poumapou laligojuti ii kilej Kraistnonj uunananonj nano motoonŋo koloojonj. Ananaa gawonana meŋkejonj me tourunana ii tawaya qaa eej welenj qenj oŋomakejonj, iikanonj iwoi qerewenja koloojato, hoŋabonja ii Kraist. Iinonj mutulaŋgonj kuuya nunuugunj uma Kinj Poŋnana uuta motoonŋo koloaja.

¹² ^mAnutunonj meweŋgonj oŋono uu dologa otaanj Anutuwaa wombo alauruta soraaya koloju. Kawaajonj oŋo mono batugianonj kiankomu ama ala meŋ aonj laligowu. Uugia meŋ kamaanj tosaaja gumbonjonjonj qaganonj ama oŋoma lombo moma mokosinŋonj laligowu. Sili iikanonj mono malekugia kolooro koŋgi kemero ii pondanj meŋ laligowu.

¹³ ⁿMono lolonŋonj bologaa kitia mende meleembuto, mono qaqa-aŋgonj aonj laligowu. Kalaŋ koma aogi batugianonj qaa koposo kolooro moŋnonj alia jenj mumambaajonj moji, ii mono mesaonj aowu. Poŋnonj siŋgisonŋogogia sonŋbama mesaoroti, oŋo mono batugianonj kaŋiadeen ama aonkebu. ¹⁴ Kaenj ama uujopawaa malekugia ii koŋgi kemero iikawaa qaganonj mono uukalenj ama jopagonj aogi qabo koloowaa. Uujopa kanonj akadamu kuuyaajonj jejenj, ii qoonŋonj mindirinj waŋgiaga nanja.

¹⁵ Kraistnonj oŋo luaenonj sele busu motoonŋo koloonj laligowutiwaajonj oŋono. Kawaajonj iwaa luaenonj mono uugianonj enj awaawaa qawa loqagia kolooro uubonjonjonj jenj mepeqepesee ama laligowu.

¹⁶ ^oKraistwaanonj Buŋa qaa iikanonj mono uugianonj enj batugianonj mamaga asuginj seiwaa. Mono momakooto qaa kuuya jenj kuma aonj qambaŋmambaŋ qenj aonkebu. Uŋa Toroyanonj sololoonj oŋomakejiwaa so mono Buŋa Rii Ondino (Buk Song), mepemepesee rii (oonŋsaa) ano uuwaa rii tosia ii uu wombogianonj Anutu mepeseenj qamakebu. ¹⁷ Nanamemenj ii me ii jenonj me silinonj ama mewuti ii kuuya mono Poŋ Jiisaswaa qanonj amakebu. Kaenj aŋgi Kraistnonj nemunj koma oŋono Maŋ Anutu oewae jenj munj laligowu. Kianj.

Loemba, nemunjanj ano welenj qe qe oŋoo qambaŋmambaŋ qaa

¹⁸ ^pEmba oŋo mono lourugia yonŋoo qaa baatanonj kema laligowu. Pombaa buŋa koloojutiwaajonj mono kaenj aŋgi sokombaa.

^l 3.10 Jen 1.26; Ef 4.24 ^m 3.12-13 Ef 4.2 ⁿ 3.13 Ef 4.32 ^o 3.16-17 Ef 5.19-20
^p 3.18 Ef 5.22; 1 Piito 3.1

¹⁹ Eja oŋo mono embaurugia uukalenonj jopagonj oŋoma goronjooso wosokonduj qaganonj mende ama oŋoma laligowu.

²⁰ Merabora oŋo Pombo qokotaan nama nemuŋmaŋwoigia yoroo jegara otaagi Poŋonj injiuro sokombaa. Kawaajonj oŋo mono qaagia jewutiwaa so kuuya tej koma oŋoma laligowu.

²¹ Maŋurunana oŋoo meraboraurugianonj awasankakagia mesaowubotiwaajonj mono mende unuj ureej horonj kitonj oŋoma laligowu.

²² Welenqeŋe oŋo mono namononj galeŋurugia yonoo qaagia kuuya tej komakebu. Kondokondoowaa waŋ aŋgi ejembanonj inisosoroowutiwaajonj qaagoto, gbingbaonj mesaonj Pombaa jeta uuguwombotiwaajonj sombugia moma uugia gawononj ama meŋ laligowu. ²³ Iwoi ama meŋkebuti uugia mono iikanonj somonjonj kokaen romonjonj: Balonj ejembagadeen qaagoto, Poŋ iyaŋa mono welenj qeŋ muŋ laligoju.

²⁴ Poŋ Kraist welenj qeŋ muŋ laligogi iinonj tawagia Siwe gomanonj ano eji, ii oŋono buŋagia koloowaa. Mono kaen romonjonj laligowu.

²⁵ Moŋonj gawonja meŋ soowaati Anutunonj kaanjadeen meŋ soosooyaa ironja meleema mubaa. Anutunonj tosaŋa mende inisosoronj tosaŋa mende sureen oŋomakejato, kuuya anana so motoonjonj gosin nonoma qaanana jeŋ tegowaa.

4 ¹ Galeŋurunana oŋoononj Poŋ somata ii Siwe gomanonj laligoji, ii moma kotojutiwaajonj mono welenqeŋeurugia yonowo wasombura maayanonj aonj so motoonjo ama oŋoma laligowu. Kiaŋ.

Qambaŋmambaŋ qaa tosia

² Qamakooli gawonj mono kaparanj koma meŋ laligowu. Iikanonj mono uugbiligibili laligonj jeŋ mepeqepesee ama laligowu. ³ Mepeqepesee ambuti iikanonj mono nonoonj kaanagadeen kokaen qama koolin laligowu, “Anutu, gii mono Pool neŋauruta kana meŋ oŋona saanon Kraistwaa Buŋa qaa aasanjoya ii jeŋ asarigi seiwaa.” Niinonj Buŋa gawon mewetiwaajonj gbadoonj nonji kapuare mirinonj rajen. ⁴ Niinonj Buŋa qaa Anutu waa siinŋa so jewe asariwutiwaajonj mono qamakooligianonj nanjonj noma laligowu.

⁵ Ejemba uumeleenj mende ama seleenjenj laligojuti ii mono momakooto qaganonj ama oŋoma laligowu. Uuwaa gawonj mewombaa kana monj koloowaati kambaŋ ii mono mende mesoqesoonj tiwilaawuto, ejemba kooronjianonj kema bonjonj qambaŋmambaŋ koma oŋombu. ⁶ Qaa aminj mobuti, ii mono kambaŋ so siiyawo mindirinj injijogi naanjawo koloonkeba. Qaa injijogi ejemba motomotoonj siinŋia kolooro kuuya

^a 3.19 Ef 5.25; 1 Piito 3.7 ^r 3.20 Ef 6.1 ^s 3.21 Ef 6.4 ^t 3.22-25 Ef 6.5-8

^u 3.25 Dut 10.17; Ef 6.9 ^v 4.1 Ef 6.9 ^w 4.5 Ef 5.16

yoŋoonoŋ qaa nomaeŋ meleema oŋombuti ii mono moma yagoŋ iikawaa so jeŋkebu. Kianŋ.

Poolnoŋ Tikikus Onesimus wasiŋ orono kawao.

^{7x} Wombo alana Tikikus iinoŋ Pombo qokotaanŋ nama niwo gawoŋa tororo meŋ neŋana koloŋoja. Iinoŋ oŋoonoŋ kaŋ nomaeŋ ama laligoŋkejeŋi, iikawaa sunduya kuuya inŋjoro mobu. ⁸ Nomaeŋ ama meŋ rama laligoŋoŋi, oŋo sundu ii mobutiwaajoŋ wasiŋ mube oŋoonoŋ kawaa. Iinoŋ kaŋ saanoŋ uluŋkoleŋ ama oŋombaa. ^{9z} Kaanagadeeŋ wombo alanana Onesimus Kolosi oŋoonoŋga kaŋ Pombaa qaaya pondanŋ otaan meŋ yagoŋkeji, niinoŋ ii wasiwe eleema kawaa. Eja woi yoronoŋ kaŋ kokanoŋ iwoi kuuya nomaeŋ kolooro laligoŋoŋi, iikawaa sunduya saanoŋ jedaborori mobuya. Kianŋ.

Yeizozo qaa tetegoya

^{10a} Aristarkus niwo kapuare mirinoŋ raji ano Barnabaswaa niwita Maak yoronoŋ yeizozogara jeŋ ani oŋoonoŋ kaja. Maakwaajoŋ qaana kokaeŋ jeŋ kotowe mogi: Oŋoonoŋ kaŋ koubaati eeŋ, ii mono saanoŋ koma horoŋ ala meŋ mubu. ¹¹ Joosua qata moŋ Jastus qajuti iinoŋ kaanagadeeŋ yeizozoya jeŋ ano oŋoonoŋ kaja. Neŋaurunanoŋ niwo Anutuwaa bentotoŋaa gawoŋ meŋ laligoŋjuti iyoŋoo batugianoŋ eja karoŋ yoŋonoŋga Juuda ejaga laligoŋu. Yoŋonoŋ uluŋkoleŋ ama noma laligogi.

^{12b} Anŋgiaanoŋa eja Epafraŋ Kraist Jiisas weleŋ qeŋ muŋkeji, iinoŋ yeizozoya jeŋ ano oŋoonoŋ kaja. Iinoŋ kambaŋ so oŋooŋoŋ ama qama kooliŋkeja. Qaa kuuya Anutuwaa jetaa so koloŋoŋ eji, oŋo iikanoŋ rindaŋgoŋ nama kotiŋ akadumugiawo koloŋoŋ laligowutiwaajoŋ aŋoŋ oroŋkeja. ¹³ Niinoŋ iwaa kania moma kokaeŋ naŋgoŋ jejeŋ: Iinoŋ oŋo ilaŋ oŋomambaajoŋ gawoŋ mamaga meŋkeja. Kaanagadeeŋ Laodisia ano Hierapolis taŋoŋ woi kanoŋ moma laariŋ laligoŋjuti iyoŋooŋoŋ ama gawoŋ naa afaanaga meŋ aŋoŋ oroŋkeja. ^{14c} Wombo doktanana Luuk ano Deemas yoronoŋ kaanagadeeŋ yeizozogia jeŋ ani oŋoonoŋ kaja.

¹⁵ Niinoŋ yeizozogia jeŋ oŋoŋeŋi, ii mono uumeleeŋ alaurunana Laodisia taonoŋ laligoŋjuti, ii inŋjogi mobu. Kaanagadeeŋ Nimfa ano iwaa mirinoŋ kanageso ajoroŋkejuti mono ii inŋjogi mobu. ¹⁶ Tere koi weeŋgoŋ oŋoŋgi mogi tegoro iikawaa gematanoŋ ii mono anŋgi Laodisia uumeleeŋ kanageso yoŋoonoŋ keno weeŋgowu. Laodisia yoŋooŋoŋ tere moŋ oowe kenoti ii anŋgi oŋoonoŋ karo oŋo ii kaanagadeeŋ weeŋgowu. ^{17d} Arkipus eja ii mono kokaeŋ ijogi moba, “Poŋnoŋ Buŋa gawoŋ mewaatiwaajoŋ

^x 4.7 Apo 20.4; 2 Tim 4.12 ^y 4.7-8 Ef 6.21-22 ^z 4.9 Flm 10-12 ^a 4.10 Apo 19.29; 27.2; Flm 2-4; Apo 12.12, 25; 13.13; 15.37-39 ^b 4.12 Kol 1.7; Flm 23 ^c 4.14 2 Tim 4.10, 11; Flm 24 ^d 4.17 Flm 2

jeŋ kotoŋ goma koipuga raro laligojaŋi, giinoŋ mono gawoŋ ii romoŋgoŋ kuuya medaborowa.”

¹⁸Pool niinoŋ yeizozogia jeŋ neenaa boronanoŋ qana kokaenŋ oojeŋ: Pool. Oŋo mono kasa gbadonawo nii romoŋgoŋ noma laligowu. Kalerŋmorianonoŋ mono oŋowo ewa. Kiaŋ.